ಡಾ॥ ಎಚ್.ಎಸ್. ಗೋಪಾಲರಾವ್

# "ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ" – ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ, ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳ. ತುಳುನಾಡಿನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಕೆ ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನ ಉಂಟು. ಕುಮಾರ ಪರ್ವತ ಮತ್ತು ಶೇಷ ಪರ್ವತಗಳ ನಡುವೆ ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಕುಮಾರಧಾರಾ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹಳ್ಳಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿಗಳ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯಾತ್ರಿಕರ ಸಂಖ್ಯೆಯೇ ಅಧಿಕ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದ ಕುಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆಗೆ ಬರುವ ಭಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಅಪಾರ. ತುಳುನಾಡಿನವರಲ್ಲದೆ ಹಳೆಯ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಅನೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಹಲವರಿಗೆ ಕುಕ್ಕೆಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಮನೆದೇವರು.

## ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

ಯಾವುದೇ 'ಶಂಕರವಿಜಯ'ದ ರಚನೆಯ ಕಾಲದ ಬಗೆಗೆ ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಆನಂದಗಿರಿಯ ಶ್ರೀ ಶಂಕರವಿಜಯದ ರಚನೆಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. ಸುಮಾರು 10ನೇ ಶತಮಾನ ಎಂಬುದು ಡಾ॥ ಪಿ. ಗುರುರಾಜಭಟ್ಟರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆನಂದಗಿರಿಯ ಶಂಕರವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಕುಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿಕೆಲವು ದಿನ ತಂಗಿದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿರುವ'ಶ್ರೀ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭುಜಂಗ ಪ್ರಯಾತ ಸ್ತೋತ್ರ'ದಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕೇಪುರ ಮತ್ತು ಕುಕ್ಕೇಲಿಂಗ ಎರಡೂ ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಕುಕ್ಕೇಪುರ ಮತ್ತು ಕುಕ್ಕೇಲಿಂಗದ ಇತಿಹಾಸವು ಕ್ರಿ.ಶ. 8ನೇಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ.

ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಪಂಚಾಯತನದ ಆರಾಧನಾ ವಿಧಿಯನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದರು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಾಯತನದ ಪಂಚಲೋಹದ ಆಕರ್ಷಕ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದ್ದು ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಆದರೆ ಅದನ್ನೊಪ್ಪದ ಡಾ॥ ಪಿ. ಗುರುರಾಜಭಟ್ಟರ ಪ್ರಕಾರ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಬಿಂಬಗಳು ವಿರಳ.

ಪೌರಾಣಿಕವಾಗಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದ ಹಿನ್ನಲೆಯನ್ನು ಸ್ಕಾಂದ ಪುರಾಣವು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ತಾರಕ, ಸಿಂಹವಕ್ತ್ರ, ಗಜಾಸ್ಯ ಮತ್ತು ಶೂರಪದ್ಮ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಅಸುರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ನಂತರ ತನ್ನ ಖಡ್ಗವನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡ ನದಿ ಕುಮಾರಧಾರೆ ಎಂಬ ಮಾತಿದೆ. ಆದರೆ ದುಷ್ಟ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಹಾರಾನಂತರ ಕುಮಾರನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಪರ್ವತವು ಕುಮಾರಪರ್ವತವೆಂದೂ, ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉಗಮಗೊಂಡ ನದಿಯನ್ನು ಕುಮಾರಧಾರೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇದೆ. ಕುಮಾರಧಾರೆಯ ಉಗಮದ ಬಗೆಗೆ ಸ್ಕಾಂದ ಪುರಾಣದಲ್ಲೇ ಮತ್ತೂ ಒಂದು ಕತೆ ಇದೆ. ಋಷ್ಯಶೃಂಗ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಬಿಂದುವು ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದಾಗ, ಅವನ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ಸರದಲಿ ಹಿಮವು ಮುತ್ತಿನ ಮಣಿಯಂತೆ ಜೋತಾಡುತ್ತಾ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ನದಿಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಆ ನದಿಯೇ ಕುಮಾರಧಾರೆ ಎನಿಸಿತು. ಸೂರ್ಯನ ಮಾತಿನಂತೆ ಕುಮಾರಧಾರೆಯೇ ಸಹಸ್ರಬಿಂದುವಿನ ಮಗ ಶತಬಿಂದು. ಇಂತಹ ಕಥೆಗಳು ಕೇಳಲು ಆಕರ್ಷಕ. ಯಾವುದೇ ನದಿಯ ಉಗಮದ ಬಗೆಗೂ ಇಂತಹುದೇ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಕಥೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಎಂದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ತಾರಕಾದಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಿದ ನಂತರ ಕುಮಾರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಯು ಇಂದ್ರನ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಅವನ ಮಗಳು ದೇವಸೇನೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುದ್ಧ ಷಷ್ಠಿಯ ದಿನ ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ವಾಸುಕಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ದೇವಸೇನಾ ಸಹಿತ ಒಂದು ಅಂಶದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡನೆಂದೂ, ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನಲೆಯಿದೆ.

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಹುತ್ತ ಬೆಳೆದು, ಅದೇ ತನ್ನ ಮೂಲಸ್ಥಾನವೆಂದು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸರ್ಪರೂಪದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂಬ ಮಾತೂ ಇದೆ.ಶ್ರೀ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತ ವಾಗಿರುವಂತೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನು ಸರ್ಪಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವವನು ಮತ್ತು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವನು. ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ ಇದ್ದ ಶೇಷದೇವನೂ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನು ವಾಸಿಸುವ ಹುತ್ತದಲ್ಲೇವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಈಗ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿತ ವಾಗಿರುವುದು ಇದೇ ದೇವರಿರಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ದಿನ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಇರುವ ದೇವರ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಸ್ಥಾನ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಮೂಲ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಹುತ್ತ, ವೃಕ್ಷ, ಶಿಲೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

## ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ, ಇತಿಹಾಸ.

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಇರುವುದು ತುಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ. ತುಳುನಾಡನ್ನು ಹಿಂದೆ ಆಳಿದವರು ಆಳುಪರು. ಆಳುಪ, ಅಳುಪ, ಆಲುಕ, ಅಳುವ, ಆಳ್ವ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಅರ್ಥದ ಶಬ್ದಗಳು. ಆಲುಕವು ಶೇಷ ಸೂಚನೆಯಶಬ್ದ. ಇದರಿಂದ ಆಳುಪರು ಶೇಷಸಂಬಂಧದವರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಳುಪ ಖೇಡವು ಶೇಷಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಒಪ್ಪಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದೇ ನಾಗಕ್ಷೇತ್ರ, ನಾಗಮಂಡಲ. ನಾಗನಿಗೆ ಚೇರ ಎಂದೂ ಕರೆಯುವುದರಿಂದ ಇದೇ ಚೇರಮಂಡಲ; ಚೇರ ವಂಶದವರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಪಡೆದಿರುವುದು. ಚೇರರೇ ನಾಗರು. ನಾಗ ಜನ ಈ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಎಂ.ಗೋವಿಂದಪೈ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯವರೆಗೆ ನಾಗಚಿನ್ಹೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಜನ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂದುಪೈ ಅವರು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಫ್ಲೀಟ್ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಆಳುಪ ಎನ್ನುವುದು ಶೇಷಸೂಚಕ. ಈ ಶೇಷ ನಾಗರೂಪಿ. ಡಾ. ಸಾಲೆತ್ತೊರೆ ಅವರು ಆಳುಪರು ನಾಗಮೂಲದವರು ಎಂದೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಳ್ವಖೇಡದ ಉತ್ತರಭಾಗವು ಚಾಲುಕ್ಯ ಸೀಮೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಗರೆಂಬ ಜನರಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆ ನಾಗರ ಒಂದು ಪಂಗಡವೇ ಆಳುಪರು. ಇವರು ನೆಲೆ ನಿಂತ ಪ್ರದೇಶವೇ ಆಳ್ವಖೇಡ. ಅದೇ ತುಳುನಾಡು. ನಾಗಜನಾಂಗದವರಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ತುಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಾಗನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾಗಪೂಜೆ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದ ತುಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಾಗನ ಜೊತೆಗೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನೂ ಒಂದೇ ಎಂಬಂತೆ ಪೂಜೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಗಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಪೈಕಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯವೂ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವ ಪಡೆದಿದೆ.

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದ ಸುತ್ತ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಜನವಸತಿಯ ನೆಲೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುತ್ತವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಹಳೆಯ ಕಟ್ಟಡದ ಅವಶೇಷಗಳು, ಕಂಬಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಕಾಣುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಶೋಧನೆ ನಡೆದರೆ ಏನಾದರೂ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳು ತಿಳಿಯುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ.

## ನಾಗಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

ನಾಗಪೂಜೆಯು ಪ್ರಪಂಚದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇದ್ದದ್ದು ಈಗಲೂ ಇದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾಗಪೂಜೆಯು ಅಧಿಕ. ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ದಿನಗಳಂದು ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಹುತ್ತವು ಮೂಲಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಎಂದರೆ ಅದರೊಳಗಿರುವ ಅಥವಾ ಇರಬಹುದಾದ ನಾಗರಹಾವಿಗೆ ಎಂದರ್ಥ. ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ನಾಗಗಳ ಪೂಜೆಯೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜೀವಂತ ನಾಗನೇ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗಬಿಂಬಗಳ ಪೂಜೆಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಗಬಿಂಬಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಶಾತವಾಹನರ ಕಾಲಕ್ಕೇ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಬನವಾಸಿಯ ನಾಗಶಿಲ್ಪವು ನಮಗೆ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಗ್ರೀಸ್, ರೋಮ್, ಜಪಾನ್, ಆಸ್ಟ್ರೇಲಿಯ, ಈಜಿಪ್ಟ್, ಚೀನಾ ಇತ್ಯಾದಿ ದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಸಹ ಬಹಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಸರ್ಪಪೂಜೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಆಯಾದೇಶಗಳ ಪ್ರಾಚೀನ ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪಗಳು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಸಿಂಧೂ ನದಿಯ ಬಯಲಿನ ನಾಗರೀಕತೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಸರ್ಪಪೂಜೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಹಲವು ಮುದ್ರೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ವೇದಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸರ್ಪಪೂಜೆ ಇತ್ತು. ಪುರಾಣಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಂತೂ ಸರ್ಪಗಳು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಪಡೆದಿವೆ. ಸಮುದ್ರಮಥನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ

ಕಡೆಗೋಲಾದದ್ದು ಮಂದರ ಪರ್ವತ. ಹಗ್ಗವಾದದ್ದು ಶೇಷ ಎಂಬ ನಾಗ. ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ವಾಸಿಸುವುದೇ ಆದಿಶೇಷನ ಮೇಲೆ; ಅವನ ಹೆಡೆಯ ನೆರಳಲ್ಲಿ. ಶಿವನ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ನಾಗಸರ್ಪ. ಅವನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲೊಬ್ಬನಾದ ಗಣೇಶನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ನಾಗ ಸರ್ಪದ ಪಟ್ಟಿ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಸಂಕೇತವೇ ನಾಗ. ಬೌದ್ಧ ಮತ್ತು ಜೈನಧರ್ಮಗಳಲ್ಲೂ ನಾಗನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನ ಉಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾಗಪೂಜೆಯು ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಜನಾಂಗ ಮತ್ತು ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವಂಥಾದ್ದು.

ನಾಗನನ್ನು ಸ್ಥಳದೇವತೆ, ಕುಲದೇವತೆ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿಯೂ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿವನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಬಸವ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಗರುಡ, ರಾಮನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಆಂಜನೇಯ, ಇತ್ಯಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ನಾಗನು ಹಲವಾರು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಒಂದು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅನಂತನೆಂದು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವವನು ನಾಗ. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಅಥವಾ ಸುಬ್ರಮಣ್ಯನನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವವನೂ ನಾಗ. ಈ ನಾಗನು ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವನು. ನಾಗನಿಗೂ ಕಾಮಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧವಿದೆಯೆಂದು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ನಾಗನನ್ನು ಸಂತಾನ ದೇವತೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾಗಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಸರ್ಪಸಂಹಾರ ದೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವಾರು ಆಚರಣೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನಡೆಯುವ ಆಚರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯವೂ ವಿಶೇಷಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದೆ.

## ನಾಗಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾಗಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಈ ನಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಲ್ಲ, ನಿತ್ಯ ಹರದ್ವರ್ಣದ ಕಾಡುಗಳ ಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲೇ ಇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ಪಕಾವು, ನಾಗಬನಗಳೂ ಅಧಿಕ. ತಿರುಪ್ಪರನ್‌ಕುನ್ರಂ, ತಿರುವವನಿನ್‌ಕುಡಿ (ಪಳನಿ), ತಿರುವೆರಗಂ (ಸ್ವಾಮಿಮಲೆ), ತಿರುತ್ತಣಿ, ತಿರುಚ್ಚೆಂದೂರು, ಅಳಗರ್ ಕೋಯಿಲ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ತಮಿಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯೊಂದರಲ್ಲೇ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಬಳ್ಳಮಂಜೆ, ಕಾಟುಕುಕ್ಕೆ, ಕುಡುಪು, ಮಂಜೇಶ್ವರ, ವಿಟ್ಲ, ಕಟ್ಟಿಂಗೇರಿ, ಕಡಂದಲೆ, ಮುಗ್ರೋಡು, ಕುಮಾರಮಂಗಲ, ಕಡವಾಸೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳು ನಾಗಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಉಷ್ಣವಲಯದ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಪಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತದೆ. ನಾಗಜನರೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು ಎಂದೂ ಭಾವಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಾಗಾರಾಧನೆ ಮನ್ನಣೆಗಳಿಸಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ನಾಗನೊಡನೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಆರಂಭವಾದದ್ದು ಎಂದಿನಿಂದ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನೇ ಕುಮಾರ, ಸ್ಕಂದ, ಕಾರ್ತಿಕೇಯ, ಮುರುಗ, ಷಣ್ಮುಖ ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿಚಿತ ನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೂ ಕುಮಾರನ ಕಥೆಗೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿ ಸಂಬಂಧ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಬ್ರಾಯ ಎಂದರೆ ನಾಗ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದ ಅಪಭ್ರಂಶ ರೂಪವೂ ಸುಬ್ರಾಯ ಎಂದಾಗಬಹುದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಮತ್ತು ನಾಗನನ್ನು ಒಂದೇ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರಬಹುದು ಎನ್ನಬಹುದೇ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ವಾಹನ ನವಿಲು; ಮಯೂರ ವಾಹನನಾದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನ ಜೊತೆಗೆ ನಾಗನೂ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆ ನಾಗ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನ ವಾಹನವೇನಲ್ಲ. ನಾಗ ಮತ್ತು ನವಿಲು ಪರಸ್ಪರ ವೈರಿಗಳು. ಆದರೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನಿಗೆ ಇವೆರಡರ ಸಂಬಂಧವೂ ಇದೆ. ಇದು ಹೇಗೆ? ಏಕೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸ್ಕಾಂದ ಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನನ್ನು ಸರ್ಪಾಕಾರದಿಂದಿರುವ ದೇವರಂದೇ ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಣಿರೂಪ ಮತ್ತು ಮಾನವರೂಪಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವ ದೇವರು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನೊಬ್ಬನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಹಲವೆಡೆ ದೇವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿತ್ವವನ್ನು ಸರ್ಪಗಳ ಮೇಲೆ ಆರೋಪಿಸಬಹುದಾದರೂ ಅವು ದೇವರುಗಳಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ನಾಗನೇ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ; ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನೇ ನಾಗ.

## ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಮತ್ತು ಕುಕ್ಕೆ:

ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ. ಇದು ದೇವರಿಂದಾಗಿ ಊರಿಗೆ ದೊರಿತಿರುವ ಹೆಸರು. ದೇವರಿಗೆ ಊರಿನ ಹೆಸರೂ

ಜೊತೆಗೂಡಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ದೇವರು ಕೇವಲ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನಲ್ಲ: ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ. ಕುಕ್ಕೆ ಎಂಬುದು ಈ ಸ್ಥಳದ ಮೊದಲ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಕುಕ್ಕೆಪುರ, ಕುಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಣ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಇದ್ದುದನ್ನು ಶಾಸನಗಳು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತವೆ.

'ಕುಕ್ಕೆ' ಶಬ್ದದ ಬಳಕೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥದ ಬಗೆಗೆ ಒಮ್ಮತವಿಲ್ಲ. ಕುಕ್ಕೆಯು ಕುಕ್ಷಿಯ ಸಂವಾದಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಜನ್ಯ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೆ, ಕುಕ್ಕೆಯ ಮೂಲಸ್ವರೂಪವನ್ನು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ಮತ್ತೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ 'ತುಳು' ವಿನಲ್ಲಿ 'ಕುಕ್ಕೆ' ಶಬ್ದದ ಬಳಕೆ ಈಗಲೂ ಇದೆ. 'ಕುಕ್ಕೆ' ಎಂದರೆ ಮಗು, ಕಂದ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಎಂದರೆ ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಲು ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಕುಕ್ಕೆ ಶಬ್ದವು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವುದು 'ಕೊಂಕಣಿ' ಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ, ತುಳುವಿನಲ್ಲಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಎರಡೂ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇಲ್ಲಿನ ಜನಪ್ರತೀತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಕುಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಊರಿಗೆ ಕುಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು 'ಕುಕ್ಕಲಿಂಗ' ಎಂದು ತಮ್ಮ ಶ್ರೀ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭುಜಂಗ ಪ್ರಯಾತ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ದ್ದಾರೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ಯಾಸೆಟಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ಅರಣ್ಯದ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅರ್ಚಕನು, ಪ್ರತಿನಿತ್ಯದ ಪೂಜೆಯ ನಂತರ ಲಿಂಗದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅಥವಾ ಗುರುತಿಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕುಕ್ಕೆಯೊಂದರಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕುಕ್ಕೆಲಿಂಗ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ, ಊರಿಗೆ ಕುಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಬಂದಿದೆ. ಕುಕ್ಕೆ ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದವು ಕುಕ್ಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದದ ತದ್ಭವ ರೂಪವೆಂದೂ, ಅದರ ಅರ್ಥ ಗುಹೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ, ಗುಹೆಯೊಳಗೆ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಕುಕ್ಕೆಲಿಂಗ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬಹುದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕವನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕುಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಮರದ ಬುಟ್ಟಿ. ಇದು ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಯಲುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪದ. ತುಳುವೇ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕೆಯ ಅರ್ಥವು ಮಗು, ಕಂದ ಎಂದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವೀಕಾರಯೋಗ್ಯ. ಕಂದ ಪದದೊಡನೆ ಸ್ಕಂದನ ನೆನಪಾದರೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಂದ ಶುದ್ಧ ದ್ರಾವಿಡ ಪದವಾದರೆ ಸ್ಕಂದ ಶುದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಸಾರೂಪ್ಯವನ್ನು ಯಾವ ನೆಲೆಯಲ್ಲೂ ಸಮರ್ಥಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. 'ಕುಕ್ಕೆ' ಎಂಬುದು ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು (ನೆಲೆಯನ್ನು) ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರದು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅದು ಸರಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕುಮಾರ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಆರು ಮುಖಗಳ ಸ್ತಂಭಾಕೃತಿಯ ಬಿಳಿಯ ಕಲ್ಲುಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕುಮಾರ ಲಿಂಗವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆಂದೂ, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಗಳಂತೆ ಶಿವಲಿಂಗಗಳೆಂದು ಪೂಜೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿಯೂ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ಇವು ಉದ್ದ ಮತ್ತು ಗಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಿಕ್ಕವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನೇ ಕುಮಾರಲಿಂಗ, ಕುಕ್ಕಲಿಂಗ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಈ ಲಿಂಗಗಳು ಆರು ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಇವೇ ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕುಮಾರ ಲಿಂಗಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಎತ್ತರದ ಕುಕ್ಕೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊರೆತದ್ದರಿಂದ ಇವು ಕುಕ್ಕಲಿಂಗವೂ ಹೌದು ಈ ತೆರನ ಲಿಂಗಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ದೊರೆಯುವುದರಿಂದ ಈ ಊರಿಗೆ ಕುಕ್ಕೆಪಟ್ಟಣ, ಕುಕ್ಕೆಪುರ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಬಂದಿರಬೇಕು. ಕುಕ್ಕೆಯಲ್ಲದೆ ಕುಕ್ಕಿಕಟ್ಟೆ, ಕುಕ್ಕೆಹಳ್ಳಿ, ಕುಕ್ಕುಂದೂರು, ಕುಕ್ಕುತೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಊರುಗಳೂ ಸಹ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಆರಾಧನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕುಕ್ಕೆಯು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಶಬ್ದ ಎಂದೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

## ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಸನಗಳು:

ಕುಕ್ಕೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವು ಕ್ರಿ.ಶ. 9ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಬಂಟ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ನಾಲ್ವರು ಅರಸರ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಏರ್ಪಟ್ಟ ಒಪ್ಪಂದದ ದಾಖಲೆಯಾಗಿರುವ ಬಂಟ್ರ ಶಾಸನವು ಆ ಒಪ್ಪಂದದಿಂದ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟ (ಅಥವಾ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದ) ಹಲವು

ಊರುಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಪೈಕಿ ಕುಕ್ಕೆಯ ವಿಶ್ವರು ಮತ್ತು ಕಣಕರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಆ ವೇಳೆಗಾಗಲೇ ಕುಕ್ಕೆಯು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹ ಸ್ಥಳವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಈ ದಾಖಲೆಯಿಂದ ದೃಢ ಪಡುತ್ತದೆ.

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಂಟ್ರ ಶಾಸನವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಆರು ಶಾಸನಗಳು ಲಭ್ಯವಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳು. ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದ ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಶಿಲಾಶಾಸನವೊಂದು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವಲ್ಲದೆ ದೇವಾಲಯದ ಒಳ ಅಂಗಳದ ಮತ್ತು ಹೊರ ಅಂಗಳದ ಹಾಸುಗಲ್ಲುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಲವಾರು ಲಘು ಶಾಸನಗಳಿದ್ದು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವುಗಳಾವುವೂ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಇವುಗಳ ಪ್ರತಿ ತೆಗೆಯಲು ದೇವಾಲಯದ ಆಡಳಿತವರ್ಗ ಅನುಮತಿಕೊಟ್ಟರೆ, ಈ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧ್ಯಯನವು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದು.

ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಆರು ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳ ಪೈಕಿ ಕಾಲದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೊದಲನೆಯದು ಕ್ರಿ.ಶ.1407ಕ್ಕೆ ಸೇರುವ 2ನೇ ಬುಕ್ಕರಾಯನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದ ಶಾಸನ. ಕ್ರಿ.ಶ. 9ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ 15ನೇಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭ ಕಾಲದವರೆಗಿನ ಯಾವ ಶಾಸನಗಳೂ ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಈ ನಡುವಿನ ಆರು ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ಕುಕ್ಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕತ್ತಲೆಯ ಕಾಲ ಎನ್ನಬಹುದು. ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾಗದಿರುವ ಉಲ್ಲೇಖಿತ ಶಾಸನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲಿಪಿ ಸ್ವರೂಪದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 17ನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಂತರದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವು. ದೇವಾಲಯದ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಶಾಸನದ ಕಾಲವನ್ನು 15-16ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಮಾನಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1407ರ ಶಾಸನವು ಹರಿಹರರಾಯರ ಕುಮಾರ ಪ್ರತಾಪ ಬುಕ್ಕ ಮಹಾರಾಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ. ಇದು 2ನೇ ಬುಕ್ಕರಾಯನ ಕಾಲಾವಾದ್ದರಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿರುವವನೂ ಅವನೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಕ್ರಿ.ಶ.1407ರ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರ ರಾಜ್ಯವು ಗೋವೆಯು ಬಾಚರಸ ವೊಡೆಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಎಂದು ಶಾಸನದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈತ ವಿಜಯನಗರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನವು ಕುಕ್ಕೆಯ ದೇವರಿಗೆ ದೊರೆತ ದಾನದ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದೆ. ಕುಕ್ಕೆಯ ದೇವರು ಎಂದಷ್ಟೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದು ಯಾವ ದೇವರು ಎಂದು ಅನುಮಾನ ಬಂದರೂ ಮುಂದಿನ ಶಾಸನಗಳು ಇದರಬಗ್ಗೆ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಕುಕ್ಕೆ ಎನ್ನವುದಂತೂ ಗ್ರಾಮದ ಹೆಸರು ಎಂದು ನಿರ್ಧಾರಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಕಡಬದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಗ್ರಾಮ. ಈ ಕುಕ್ಕೆಯ ದೇವರಿಗೆ ಹಲವು ಸ್ಥಳಗಳು ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮಗಳು ಆಗಲೇ ದೊರೆತಿದ್ದುವು. ಈ ಶಾಸನವು ಅರಮನೆಗೆ ನಾಲ್ವರು ಪಾದಮೂಳಿಗಳು ತೆರುವ ವಸ್ತುವಿನ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. 'ಪಾದಮೂಳಿ' ಎನ್ನುವುದು ಸೇವಕವರ್ಗವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳು ಪಾದಮೂಲ ಪರಿವಾರವರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿವೆ. ಈ ವರ್ಗವು ದೇವಾಲಯಗಳ ಸ್ವಚ್ಚತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕೆಲಸಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಅರ್ಚಕವರ್ಗಕ್ಕೆ ನೆರವು ನೀಡುವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ 'ಪಾದಮೂಳಿ' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಇದು ಸ್ತ್ರೀ ವಾಚಕವೆಂದೇ ಸ್ವೀಕೃತವಾದರೆ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಿರುವ ಅರ್ಥಕ್ಕೊಂದು ತಿದ್ದುಪಡಿಯ ಸೇರ್ಪಡೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಬಹುದು. 'ಪಾದಮೂಲಿ' ಎಂದರೆ ದೇವಾಲಯದ ಸ್ವಚ್ಚತೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸ್ತ್ರೀ ಸೇವಕವರ್ಗವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಇವರೇ 'ದೇವದಾಸಿ' ಯರಾಗಿದ್ದರು ಎಂದೂ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಇವರು ತೆರುವ ವಸ್ತುಗಳ ವಿವರಗಳು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಕುಲದ ಹಣ, ಕೀಲೊಕ್ಕಲು, ಜೋಡಿ, ನಟ್ಟಿನ ಭತ್ತ, ಕಂಠ ಕಾಣಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಕುಲದಹಣ ಎನ್ನುವುದು ಕುಲದ ಕಸಬಿನ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸುವ ತೆರಿಗೆ. ಈ ಹಣವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪಾದಮೂಳಿಗಳು ನೀಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇವರು ವೇಶ್ಯಾವೃತ್ತಿಗೂ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದೇವಾಲಯದ ಸೇವಕವರ್ಗದವರು ಎಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೀಲೊಕ್ಕಲು ಎನ್ನವುದು ಕೀಳು + ಒಕ್ಕಲು ಕೀಳೊಕ್ಕಲನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದಾದರೆ ಅದು ಕೃಷಿಕರನ್ನು ಅಥವಾ ಪಂಚಮರನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಆ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಟ್ಟಿನ ಭತ್ತ, ಕಂಠಕಾಣಿಕೆಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನೇನೂ ಹುಡುಕ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ತೆರುವ ಹಣವು ಕಾಟಿ.ಗ., ಕಾ.ಗ., ಲೀ.ಎ.ಶು.ಗ., ಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಗೊಂಡಿದೆ. ಕಾ.ಟಿ.ಗ., ಕಾ.ಗ., ಎರಡೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಟಿಗದ್ಯಾಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಉಳಿದ ಲಿ.ಎ.ಶು.ಗ. ಎಂಬುದು ಸಧ್ಯಕ್ಕೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟ. ಈ

ಶಾಸನದ ಪ್ರಕಾರ ಕುಕ್ಕೆಯ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಮೂವತ್ತೆರಡು ಗ್ರಾಮಗಳು ಸೇರಿದ್ದುವೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಹಸ್ರ ಪ್ರಮುಖರಿದ್ದರೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಬಂದ ಒಟ್ಟು ಹಣದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರ ಮೂರು ಸಾವಿರ ಪರಿವಾರದ ಜನ ತಮ್ಮ ಕಂದಾಚಾರ ಜೀವಿತಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಣವನ್ನು ಬರೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಕುಕ್ಕೆಯ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವರ ಪರಿವಾರದ ಜನ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲೂ ಇದ್ದರು. ಪರಿವಾರದವರು ಎಂದರೆ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗದವರು, ದೇವಾಲಯದ ಪರವಾಗಿ, ದೇವರ ಪರವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು. ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲೂ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವರ ಪರಿವಾರದ ಜನ ಇದ್ದರೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಭೂಮಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇದ್ದಿರಬೇಕು. ಈ ಪರಿವಾರದ ಜನರ ಕಂದಾಚಾರ ಎಂದರೆ ಯಾವುದು? ಕಂದಾಚಾರವು ಕಟ್ಟುಪಾಡು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಂದಾಚಾರವು ವಶ, ಅಧಿಕಾರ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಈ ಶಾಸನವು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವಾಲಯವು ಬಂಗರ ಒಡೆತನದಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನೂ, ಸ್ಥಾನೀಕರು ದೇವಾಲಯದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೂ ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನೀಕರ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚು. 11-12ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಪತಿಗಳು ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದರು.ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 17-18ನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನೀಕರು ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದರು.

ಕ್ರಿ.ಶ.1665ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರು ಆಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನಾನಜಿಯ ಮೊಮ್ಮಗ ಅಂದರೆ ಶಿವುಜಿಯ ಪುತ್ರ ಧನೋಜಯ್ಯನವರು ಕುಕ್ಕೆಲಿಂಗವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೇಶ್ವರ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ದಾನವನ್ನು ಒಂದು ತಾಮ್ರಶಾಸನವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಕುಕ್ಕೇಲಿಂಗ ಎಂದು ಬಿರುದಾಂತ ಕುಕ್ಕೆಲಿಂಗಕ್ಕೇ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವಂತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿವದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕನ ಅಥವಾ ಯಾರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಾಯಿತೋ ಅಂತಹವರ ಹೆಸರು ಆರೋಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಲೇಶ್ವರ, ಹೊಯ್ಸಳೇಶ್ವರ, ರಾಮೇಶ್ವರ, ಲಕ್ಷ್ಮಣೇಶ್ವರ....ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಕುಕ್ಕೆಲಿಂಗವು ಷಡ್ಭುಜಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಇಲ್ಲಿನ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಪೂಜಿಸಿರಬೇಕು: ಇಲ್ಲವೆ ಶಿವಲಿಂಗದೊಡನೆ ಸುಬ್ರಾಯ (ಸರ್ಪ) ನಿಕಟವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಸುಬ್ರಾಯ ಲಿಂಗವು ಕ್ರಮೇಣ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೇಶ್ವರ ಆಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಈಗ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆ ಲಿಂಗವಲ್ಲ. ವಾಸುಕಿ ಸಹಿತ ಷಣ್ಮುಖರೂಪಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ. ಇಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕೆಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ ಇದೆಯಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಈಗ ಪ್ರಧಾನ ದೇವತೆಯ ಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಶೈವಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದ್ದ ಕುಕ್ಕೆಯು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಲಿಂಗದೊಡನೆ ಸರ್ಪ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕದ ಕಾರಣ ಇಲ್ಲಿನ ಆರು ಮುಖದ ಲಿಂಗಗಳು. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ನಾಗಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನನ್ನು ನಾಗರೂಪದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಬಂದಿರಬೇಕು. ಇದು ಶೈವಧರ್ಮದ ಪ್ರಭಾವವಿರಬೇಕು.

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನು ಬಾಲ್ಯ ಅಥವಾ ಯೌವನವನ್ನು ಪ್ರಧಾನ ಆಕರ್ಷಣೆಯಾಗಿ ಉಳ್ಳ ದೇವತೆ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಸಂತಾನಫಲ ನೀಡುವ ದೇವತೆ. ಯೌವನದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ವೀರನೂ ಹೌದು. ತುಂಟನೂ ಹೌದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವನನ್ನು ಶೂದ್ರ ಕಳ್ಳರ ದೇವತೆ ಎಂದು ಕರೆದಿರಬಹುದು. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಪೂಜೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದೇವರೊಬ್ಬನೆ ಗುಣಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಲಾತ್ಮಕ ಸ್ವರೂಪ ದೊರಕಿದೆ. ನಾಗ ಚಿಹ್ನೆಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಜನಾಂಗ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರ ವೀರ ಯುವಕನ ಪ್ರತಿಯಾಗಿಯೂ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಉಳಿದುಬಂದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಲೂ ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ. ಸ್ಕಂದನನ್ನು ಮ್ಯಾಸಿಡೋನಿಯಾದ ರಾಜಕುಮಾರ ಅಲೆಗ್ಸಾಂಡರ್ ಅಥವಾ ಸಿಕಂದರನ ಜೊತೆಗೂ ಹೋಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ನಡೆದಿವೆ. ಆದರೆ ಸ್ಕಂದ, ಕಾರ್ತಿಕೇಯ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ವಿಶಾಖ ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬನೇ ದೇವತೆಯ ಹೆಸರುಗಳಾದರೂ ಪ್ರತಿಮಾ ಸ್ವರೂಪಗಳು

ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಮಾತ್ರ ನಾಗಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಶುದ್ಧ ದ್ರಾವಿಡ ದೇವತೆ. ಇವರ ಪ್ರಭಾವ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು. ಕ್ರಿ.ಪೂ.ದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಇವರ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಸ್ಕಂದ, ವಿಶಾಖ, ಕಾರ್ತಿಕೇಯರ ಚಿತ್ರಗಳ ನ್ನುಳ್ಳ ಪ್ರಾಚೀನ ನಾಣ್ಯಗಳೂ ಸಹ ಇವರ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಕುಷಾಣರು ಯೌಧೇಯರು – ಸ್ಕಂಧ ಮತ್ತು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನನ್ನು ತಮ್ಮ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ.1665ರ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೋಬಳಿಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ.1666ರ ಎರಡು ಶಾಸನಗಳು ಬೇಲೂರು ಪಾಳೆಯಗಾರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಇವು ಬೇಲೂರು ಪಾಳೆಯಗಾರರಿಗೂ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರಿಗೂ ಇದ್ದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಅರಿವಿಡಿಯು ಅರವೀಡು ವಂಶದ ಒಂದು ರೂಪವಾಗಿದ್ದು, ರಾಜರ ಹೆಸರುಗಳೂ ಸಹ ಆ ವಂಶದ ಅರಸರ ಹೆಸರುಗಳಂತೆಯೇ ಇವೆ. ಬೇಲೂರು ಪಾಳೆಯಗಾರರ ರಾಜಧಾನಿಯೂ ವೇಲಾಪುರಿಯೆ: ಆ ಪಾಳೆಯಗಾರರ ವಂಶದ ವೀರಶ್ರೀ ರಂಗರಾಯದೇವನು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ದೇವರಿಗೆ ಮಾನ್ಯವಾಗಿದ್ದ ದೊಡ್ಡವ ಶಾರದ ಹೊರತಾಗಿ ಕೊಡವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ರಾಯಸದ ರಘುನಾಯಕನಿಗೆ ಅನ್ನದಾನದ ಸಲುವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಒಂದು ಶಾಸನ ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1663ರ ಒಂದು ಶಾಸನವು ಕೊಲ್ಲಿಮೊಗರ ಶಂಕರದೇವಿ ಬಲ್ಲಾಳತಿಯು ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಸ್ವಾಮಿಯ ಭಂಡಾರಕ್ಕೆ ನಂದಾದೀಪದ ಸೇವೆಗಾಗಿ ನೀಡಿದ ಹಣದ ವಿವರವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ. ನೀಡಿದ ಹಣದ ಮೇಲೆ ಬರುವ ಬಡ್ಡಿಯಿಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸೂಚನೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1681ರ ಶಾಸನವು ಬೇಲೂರು ಪಾಳೆಯಗಾರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ ನಾಯಕರು ಕುಕ್ಕೆಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವರಿಗೆ ನೀಡಿದ ದಾನವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದೆ.

ಮೇಲೆ ಗಮನಿಸಲಾದ ಶಾಸನಗಳು ಮೂಲಕ ಕುಕ್ಕೆಯು ದೇವರು ಕುಕ್ಕೆಲಿಂಗ ಎಂಬ ಬಿರುದಾಂತ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೇಶ್ವರ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ, ನಂತರ ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಮೊದಲಿಗೆ ಶೈವಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಕುಕ್ಕೆಪುರವು ಕ್ರಮೇಣ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಆದಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಎಂದು ಪೂಜಿಸುವುದು ಹುತ್ತವನ್ನು. ಹುತ್ತವು ಸರ್ಪಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನ. ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವ ಋಷಿ, ಮುನಿಗಳ ಮೇಲೂ ಹುತ್ತ ಕಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಎನ್ನುವ ಕಲ್ಪನೆ ಇದೆ, ಅದೇ ಮುನಿಯಪ್ಪನ ಪೂಜೆಯ ಕಲ್ಪನೆಗೂ ಹಿನ್ನಲೆ ಇರಬೇಕು. ಸರ್ಪ–ಹುತ್ತ–ಋಷಿ (ಮುನಿ) – ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ರೂಪುಗೊಂಡು, ನಾಗ ಮತ್ತು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಅಭಿನ್ನರಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ಈ ಊಹೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅತಂಕಕಾರಿಯಾದರೂ ಸುಂದರ ಕಲ್ಪನೆ ಎಂದರೆ ಉಷ್ಣವಲಯದ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣದ ಕಾಡುಗಳ ನಡುವಿನ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆನ್ನಲಾದ, ನಾಗಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾಗ ಕುಲದವರಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ವೀರ, ಸುಂದರ ತರುಣ ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದ ಸಲುವಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ, ಅವನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳವೆಂದು ಸೂಚಿತವಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಬಹುದಾದ ಹುತ್ತದಿಂದ ನಾಗಸರ್ಪವೊಂದು ಹೊರಬಂದಾಗ, ಅದನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಪಡೆದು ಬಂದ ವೀರ, ಚಿರಯೌವನದ ಬಾಲಕನ ಪ್ರತಿರೂಪ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿರಬಹುದು. ಈ ಹಿನ್ನಲೆಯಲ್ಲೂ ನಾಗವೇ ಸುಬ್ರಾಯ, ಸುಬ್ರಾಯನೇ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ.

ಕ್ರಿ.ಶ. ಸು. 9ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಕುಕ್ಕೆಯ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ. ಶಾಸನಗಳು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನನ್ನು ನಾಗನೊಡನೆ ಸಮೀಕರಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಎತ್ತರದ ಕುಮಾರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಕುಕ್ಕೆ ಲಿಂಗದ ಕಾರಣ ಮತ್ತು ಎತ್ತರದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರಣ ಊರಿಗೆ ಕುಕ್ಕೆ, ಕುಕ್ಕೆಪುರವೆಂದೂ, ಅಲ್ಲಿನ ಕುಕ್ಕೆಲಿಂಗವೇ ಕ್ರಮೇಣ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೇಶ್ವರನಾಗಿ – ಕ್ರಮೇಣ ಹುತ್ತ (ಸಂಕೇತ, ಪ್ರತಿಮೆ) ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ(ನಾಗ) ಪೂಜೆಯೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದಿರ ಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಾಯನೇ ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ. ಅಂದರೆ (ಬಾಲಕ) ಎಳೆಯ ಹಾವೇ ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ. ಇದು ಪ್ರಾಣಿ ಪೂಜೆ. ಆರು ಮುಖದ ಕುಕ್ಕೆ ಲಿಂಗವು, ಲಿಂಗದ ಮಗ ಅಂದರೆ ಶಿವನ ಮಗ. ಅವನೇ ಷಣ್ಮುಖ,ಕಾ

ರ್ತಿಕೇಯ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ, ಸ್ಕಂದ, ಶರವಣಭವ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಕುಕ್ಕೆಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಪೂಜೆ ಎರಡರ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯನು ಸರ್ವರೂಪಿಯಾಗಿಯೂ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು.

---

## ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮತ್ತು ಲೇಖನಗಳು


1) 'ಶ್ರೀ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ವರ್ಣನೆ' ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ 1984
2) 'ಶ್ರೀ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಪುರಾಣ' ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ 1984
3) 'ಶ್ರೀ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮಾಹತ್ಮೆ' ಕುಕ್ಕೆ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ 1981
4) 'ತುಳುನಾಡಿನ ಶಾಸನಗಳು' ಡಾ॥ ಕೆ.ವಿ.ರಮೇಶ್. ಎಂ.ಜೆ.ಶರ್ಮ, ಮೈಸೂರು 1978
5) 'ತುಳುನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ' ಡಾ॥ ಕೆ.ವಿ.ರಮೇಶ್, ಮೈಸೂರು 1969
6) 'ತುಳುನಾಡು : ಪಿ.ಗುರುರಾಜಭಟ್', ಉಡುಪಿ, 1963
7) 'ಮೂರ್ತಿಶಿಲ್ಪ: ನೆಲೆ – ಹಿನ್ನೆಲೆ' ಪ್ರೊ॥ ಎಸ್.ಕೆ.ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್, ಬೆಂಗಳೂರು, 1975
8) 'Serpent worship in Ancient India', B.C.Sinha, London, 1979
9) 'Tree and serpent worship', James Fergusson, London, 1868
10) 'Kartikeya in Indian Art and Literature', Kand an Sinha, Delhi, 1979
11) "Cobra cult in South India - R.Ponnu", 'Q.J.M.S.' Vol IXXIV - 1 PP 22-30.
12) "Subrahmanya Worship in Dakshina Kannada District", - Dr. K.G.Vasantha Madhava - 'Q.J.M.S' IXVII - 3-4 PP 42-45.
13) 'Studies in Tuluva History', P.Gururäja Bhatt
14) 'A.R.I.S.E.' 1928-29, 1929-30, 1930-31
15) 'M.A.R.' 1943.